

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

ALTUN VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE

(Başvuru no. 75370/17 ve diğer 22 başvuru - ekteki listeye bakınız)

KARAR

STRAZBURG

10 Haziran 2025

İşbu karar, kesin olup bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2025. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Altun ve Diğerleri / Türkiye davasında,

Başkan,

Péter Paczolay,

Hakimler,

Stéphane Pisani,

Juha Lavapuro,

ve Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Dorothee von Arnim'in katılımıyla Komite halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

İsimleri ekteki tabloda yer alan yirmi üç başvuran ("başvuranlar") tarafından tabloda belirtildiği üzere farklı tarihlerde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca Türkiye Cumhuriyeti aleyhine Mahkemeye yapılan başvuruları;

Suç işlendiğine dair makul şüphe bulunmadığına, tutukluluğun hukuka uygunluğu ve süresine, tutukluğa ve tutukluğun devamına karar verilirken ilgili ve yeterli gerekçelerin bulunmadığına, ve tutukluluğun hukuka uygunluğuna ilişkin yargı denetiminin etkisizliğine ilişkin Sözleşme'nin 5. maddesi kapsamındaki ve yetkililer tarafından yapılan aramaların hukukiliğine ilişkin Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamındaki şikayetlerin, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi eski Başkanı Hacı Ali Açıkgül tarafından temsil edilen Türk Hükümetine ("Hükümet") tebliğ edilmesine ve başvurularının geri kalanın kabul edilemez olduğunun beyan edilmesine ilişkin kararı;

Tarafların beyanlarını;

Hükümetin başvuruların Komite tarafından incelenmesine yönelik itirazlarının reddedilmesine dair kararını dikkate alarak;

20 Mayıs 2025 tarihinde yapılan kapalı müzakerelerin ardından,

Aynı tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı vermiştir:

DAVANIN KONUSU

1. Somut başvurular, 15 Temmuz 2016 tarihli darbe girişiminin ardından başvuranların Türk makamları tarafından darbe girişiminin arkasında yer aldığı düşünülen ve Fetullahçı Terör Örgütü / Paralel Devlet Yapılanması (bundan böyle "FETÖ/PDY" olarak anılacaktır) olarak

adlandırılan örgüte üye olma şüphesiyle yakalanmaları ve tutuklanmalarına ilişkindir (davalı Hükümet tarafından ilan edilen olağanüstü hale ilişkin detaylar ve Avrupa Birliği Genel Sekreterine sunulan derogasyon bildirimi ile birlikte olağanüstü hal ilanının ardından gelen yasal gelişmeler dahil olmak üzere darbe girişimi ardından gerçekleşen olaylarla ilgili daha fazla bilgi, *Baş / Türkiye* no. 66448/17, §§ 6-14 ve §§ 109-10, 3 Mart 2020 davasında görülebilir). Başvuranlar, olay tarihinde farklı mahkeme türlerinde ve/veya seviyelerinde hâkim veya savcı olarak görev yapmaktaydı veya eski hâkim veya savcılardı.

2. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, 16 Temmuz 2016 tarihinde, diğerlerinin yanı sıra, yargı içinde FETÖ/PDY üyesi olduğundan şüphelenilen kişiler hakkında ceza soruşturması başlatmıştır. Daha sonra, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK), çeşitli tarihlerde, aralarında başvuranların bir kısmının da bulunduğu binlerce hakim ve savcıyı, darbe teşebbüsünü başlatan terör örgütünün üyeleri olduklarına dair kuvvetli şüphe bulunması nedeniyle görevlerinden uzaklaştırmaya karar vermiştir (ilgili HSYK kararına ilişkin daha fazla ayrıntı, *Baş / Türkiye*, aynı yerde, §§ 15-21 ve *Turan ve Diğerleri / Türkiye*, no.75805/16 ve diğer 426 başvuru, §§ 13-15, 23 Kasım 2021 davalarında yer almaktadır).

3. Başvuranlar, çeşitli tarihlerde, Ceza Kanununun 314. maddesi uyarınca cezalandırılabilir bir suç olan FETÖ/PDY üyeliği şüphesiyle yakalanıp tutuklanmışlardır (bk., yukarıda anılan, *Baş*, § 58). 75370/17, 7027/19, 16151/19, 25207/20, 30088/20 ve 48584/20 numaralı başvurularda tutuklama kararlarında, esasen, başvuranların, darbe teşebbüsünü başlattığı düşünülen örgüte üye olmaları nedeniyle hakim veya savcılık görevlerinden uzaklaştırılmış olmalarına dayanılmıştır. Ayrıca, 24694/18, 2870/19, 55086/19, 18293/21, 24054/21, 28713/21, 29098/21, 29508/21, 32263/21, 36745/21, 48277/21, 83/22 ve 4326/22 numaralı başvurularda ByLock mesajlaşma sistemi kullanımı delil olarak kullanılmıştır. Ayrıca, başvuranların FETÖ/PDY ile bağlantılı olduklarına ilişkin şüphe 9478/22 ve 9483/22 numaralı başvurularda tanık ifadelerine, 24476/21 numaralı başvuruda diğer kişilerin Bylock konuşmalarının içeriğine ve 29081/20

numaralı başvuruda başvuranın FETÖ/PDY ile örgütsel bağlantısını gösteren deliller ve diğer gerçeklere dayanmaktadır. Başvuranların, bir suç işlemiş olduklarına dair makul şüphe bulunmadığı iddiası da dahil olmak üzere, tutuklanmalarına karşı ileri sürdükleri itirazlar, Anayasa Mahkemesi tarafından da reddedilmiştir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ

I. BAŞVURULARIN BİRLEŞTİRİLMESİ

4. Mahkeme, başvuruların konuları bakımından benzer olduklarını göz önünde bulundurarak, bunları tek bir kararda müştereken incelemeyi uygun görmektedir.

II. SÖZLEŞMENİN 5. MADDESİNİN 1. FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

5. Başvuranlar, Sözleşme'nin 5 § 1 (c) maddesi anlamında, tutukluluğu gerektiren bir suç işlediklerine dair makul şüpheye yol açan belirli bir delil bulunmadığından şikayetçi olmuşlardır.

6. Hükümet, Mahkemeyi, Ceza Muhakemesi Kanununun 141. maddesi uyarınca tazminat hukuk yolunu kullanmamış olan başvuranlar ile tazminat talepleri halen derdest olan başvuranlar yönünden bu şikayetin kabul edilemez olduğuna karar vermeye davet etmiştir. Hükümet, ayrıca, Mahkemeden, başvuranların Mahkemeyi başvuruların yapılmasının ardından davalarındaki gelişmeler hakkında bilgilendirmedikleri dikkate alındığında, başvuruların başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermesini talep etmiştir.

7. Mahkeme, benzer şikayetlerin daha önce Türkiye aleyhindeki diğer davalarda reddedilmiş olduğunu kaydetmektedir (bk., örneğin, yukarıda anılan *Baş*, § 118-21, ve yukarıda anılan *Turan ve Diğerleri*, §§ 57-64) ve somut davada bu tespitlerden ayrılmayı gerektirecek bir neden bulunmadığı kanısındadır. Mahkeme dolayısıyla bu şikâyetin Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve ayrıca, başka herhangi bir gerekçeyle kabul edilemez olmadığını kaydetmiştir. Dolayısıyla, kabul edilebilir olduğu beyan edilmelidir.

8. Mahkeme ayrıca, sulh ceza mahkemelerinin, başvuranlardan bazılarının ilk tutukluluklarına karar verirken, CMK 100. maddesine, muhtemel cezaya ve “dosyadaki delillere” genel bir atıfta bulunarak kararlarını gerekçelendirmeye çalıştıklarını kaydeder. Bununla birlikte, bu hususta, söz konusu delilin ne olduğunu ve hangi gerekçeyle başvuranın bahsi geçen suçu işlediğine dair makul bir şüphe teşkil ettiğini belirtmeksizin yalnızca söz konusu hükmün lafzına atıfta bulunmuştur. Mahkeme bu bağlamda, *Baş* (yukarıda anılan, §§ 190-95) kararındaki tespitlerine atıfta bulunmaktadır. Söz konusu karara göre, CMK’nın 100. maddesinin lafzına veya dosyadaki delillere yönelik olarak net olmayan bir şekilde ve genel bir şekilde yapılan atıfların ve dosyadaki delillerin herhangi birine ilişkin olarak yapılan belirli bir değerlendirmenin veya olay tarihinde dava dosyasında başvuranlar aleyhindeki şüpheyi haklı kılabilecek herhangi bir bilginin ya da kanıtlanabilir bir unsurun veya olguların bulunmadığı göz önünde bulundurulduğunda, başvuranların tutukluluklarının dayanağını oluşturan şüphenin “makullüğünü” gerekçelendirecek kadar yeterli olduğu değerlendirilemez.

9. Mahkeme ayrıca, ilk tutukluluk kararlarının esas olarak başvuranların ByLock mesajlaşma sistemini kullandıklarına dair bilgilere ve HSYK’nın hakim veya savcı olarak görevlerinden uzaklaştırılmalarına ilişkin kararlarına dayandığını ve bazı başvuranlar için tanık ifadelerine, diğer kişilerin Bylock konuşmalarının içeriğine ve/veya başvuranın örgütsel bağlantısını gösteren kanıtlar ve diğer gerçeklere dayandığını belirtmektedir. Mahkeme, başvuranların görevden uzaklaştırılmasının ve/veya ByLock mesajlaşma sistemini kullandıkları iddiasının kendilerine atfedilen suçla ilgili olarak 5. maddenin 1. fıkrasının (c) bendinde belirtilen “makul şüphe”yi oluşturmayaacağına karar vermiştir (bk. *Baş*, yukarıda anılan, §§ 170-95; *Akgün / Türkiye*, no. 19699/18, §§ 151-85, 20 Temmuz 2021; ve *Taner Kılıç / Türkiye* (no. 2), no. 208/18, §§ 102-03 ve 106-09, 31 Mayıs 2022). Mahkeme ayrıca, bazı başvuranlar ile ilgili olarak, tutuklama kararlarında tutuklamayı haklı gösteren tanık ifadelerine veya üçüncü kişilerin Bylock görüşmelerinin içeriğine atıfta bulunulduğunu da belirtmektedir. Ancak, tutuklama

kararlarında ilgili başvuranların söz konusu zamanda terör örgütü üyesi olduklarına dair makul şüpheyi yol açabilecek somut ve spesifik gerçekleri ortaya koyan herhangi bir ifadeye atıfta bulunulmadığını belirtmektedir. Mahkeme ayrıca, davacılara atfedilen ve “örgütsel bağlantı”yı ortaya koyan diğer eylemlerin (bk. Yukarıda § 3), davanın koşulları altında, koşullu unsurlar olduğunu, ve bu unsurların söz konusu şüpheleri haklı gösterebilecek başka herhangi bir bilgi bulunmadığından yasallık varsayımından yararlandığını ve başvuranların terör örgütü üyeliğini kanıtlayan bir delil oluşturduğunun makul şekilde kabul edilemeyeceğini değerlendirmektedir (karşılaştırınız *Taner Kılıç*, yukarıda anılan, §§ 104-05 ve burada alıntı yapılan diğer kararlar).

10. Hükümetin, başvuranların iddia edilen suçu işlediklerine dair, ilk tutuklandıkları sırada “makul bir şüphenin” olduğunu gösterebilecek başka bir açıklama, “olgu” ya da “bilgi” sunmadığı göz önünde bulundurulduğunda, Mahkeme, Sözleşme’nin 5 § 1 (c) maddesinde belirtilen bir tutukluluğun yapılabilmesi için söz konusu şüphenin “makul olması” kistasının sağlanmadığını tespit etmektedir (karşılaştırın, yukarıda anılan, *Baş*, § 195, ve *Taner Kılıç*, yukarıda anılan, §§ 114-16). Ayrıca, başvuranların mevcut davada Sözleşme’nin 5. maddesinin yorumlanması ve uygulanmasında kesinlikle dikkate alınması gereken bağlamsal bir faktör olan darbe girişiminden -yani Türkiye’nin olağanüstü hal ilanına ve istisna ilan etmesine neden olan olaydan- kısa bir süre sonra tutuklanmasına rağmen, söz konusu önlemin, durumun kesinlikle gerektirdiği bir önlem olduğunun söylenemeyeceği (karşılaştırın, yukarıda anılan, *Baş*, §§ 115-16 ve §§ 196-201) kanısındadır. Bu sebeple Sözleşme’nin 5 § 1 maddesi ihlal edilmiştir.

III. DİĞER ŞİKÂyetLER

11. Sözleşme’nin 5 §§ 3, 4 ve 5 ve 8. maddesi kapsamında kalan şikâyetlere ilişkin olarak, Mahkeme, yukarıdaki 5 § 1 maddesi kapsamındaki bulguları ve *Turan ve Diğerleri* (yukarıda anılan, § 98) davasındaki mülahazaları ışığında, bu şikâyetleri incelememeye karar vermiştir.

SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

12. 29508/21 no.lu başvurudaki başvuran hariç olmak üzere, başvuranlar tahsis edilmiş süre içerisinde manevi tazminat açısından değişen miktarlarda tazminat talep etmiştir. Bahsi geçen başvuranların çoğu ayrıca, esas olarak işten çıkarılmalarından kaynaklanan kazanç kayıplarının yanı sıra yerel mahkemeler ve Mahkeme önünde yapılan yasal masraf ve harcamalara tekabül eden maddi tazminat talep etmiştir.

13. Hükümet başvuranların taleplerini dayanaksız ve aşırı bularak itiraz etmiştir.

14. Mahkeme, *Turan ve Diğerleri* (yukarıda anılan §§ 102-07) kararında ortaya konulan gerekçelerle, maddi tazminat taleplerini reddetmekle birlikte, 29508/21 no.lu başvurudaki başvuran hariç, miktara yansıtılabilecek her türlü vergi hariç olmak üzere manevi tazminat ve masraf ve giderler için her bir başvurana 5.000 avronun toplu olarak ödenmesine karar vermiştir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvuruların birleştirilmesine;
2. Başvuranların ilk tutuklandıkları sırada bir suç işlediklerine dair makul şüphenin bulunmadığı iddiasına ilişkin olarak Sözleşme’nin 5 § 1 maddesi kapsamında ileri sürülen şikayetin kabul edilebilir olduğuna;
3. Başvuranların ilk tutuklandıkları sırada bir suç işlediklerine dair makul şüphe bulunmaması nedeniyle Sözleşme’nin 5 § 1 maddesinin ihlal edildiğine;
4. Başvuranların, Sözleşme’nin 5 ve 8. maddeleri kapsamındaki diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik ve esas yönlerinden incelenmesine *gerek bulunmadığına*;
5.
 - (a) 29508/21 no.lu başvurudaki başvuran hariç olmak üzere, Davalı Devlet tarafından başvuranlara, üç ay içerisinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden davalı Devletin para birimine çevrilmek üzere, bu miktara yansıtılabilecek tüm vergiler hariç

olmak üzere, manevi tazminat ve masraf ve giderlere ilişkin olarak 5.000 avro (beş bin avro) denmesine;

(b) Yukarıda belirtilen üç aylık srenin sona erdiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan marjinal kredi kolaylığı oranının  puan fazlasına eşıt oranda basit faiz uygulanmasına;

6. Başıvuranların adil tazmine ilişkin diğerk taleplerinin reddedilmesine *karar vermiştir*.

İşbu karar İngilizce dilinde tanzim edilmiş olup; Mahkeme İçtüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3. maddesi uyarınca 10 Haziran 2025 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Dorothee von Arnim
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Péter Paczolay
Başkan

ALTUN VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE KARARI

EK

Davaların Listesi:

No.	Başvuru no.	Dava Adı	Dava Tarihi	Başvuran Doğum tarihi İkamet yeri Uyruğu	Temsilci
1.	75370/17	Altun /Türkiye	03/10/2017	Hasan Mutlu ALTUN 1974 Ankara Türk	Ömer Furkan DAĞ
2.	24694/18	Uğur /Türkiye	16/05/2018	İsmail UĞUR 1979 İzmir Türk	Kadir ÖZTÜRK (avukat değildir)
3.	2870/19	Açıkgöz /Türkiye	02/01/2019	Yılmaz AÇIKGÖZ 1985 Ankara Türk	Levent MAZILIGÜNEY
4.	7027/19	Göçer /Türkiye	22/01/2019	Serdar GÖÇER 1974 Tekirdağ Türk	Nurgül GÖÇER (avukat değildir)
5.	16151/19	Zorlu /Türkiye	08/03/2019	Emin ZORLU 1988 Samsun Türk	
6.	55086/19	Küçükbileci /Türkiye	15/10/2019	Nebi KÜÇÜKBİLECİ 1980 Afyonkarahisar Türk	Güngör ÖZKAN

ALTUN VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE KARARI

No.	Başvuru no.	Dava Adı	Dava Tarihi	Başvuran Doğum tarihi İkamet yeri Uyruğu	Temsilci
7.	25207/20	Berk /Türkiye	05/06/2020	Osman BERK 1983 Yozgat Türk	
8.	29081/20	Borazan /Türkiye	06/07/2020	Ömür BORAZAN 1964 Ankara Türk	Yücel ALKAN
9.	30088/20	Akıncı /Türkiye	13/06/2020	Kadriye AKINCI 1981 Şanlıurfa Türk	Bozan SARI
10.	48584/20	Köse /Türkiye	21/10/2020	Ali KÖSE 1970 İstanbul Türk	
11.	18293/21	Avacı /Türkiye	29/03/2021	Ali Osman AVCI 1979 İstanbul Türk	Enes Malik KILIÇ
12.	24054/21	Durmaz /Türkiye	26/04/2021	Murat DURMAZ 1980 Afyonkarahisar Türk	Tevhide DURMAZ
13.	24476/21	Akar /Türkiye	14/04/2021	Mustafa AKAR 1969 Ankara Türk	Tarık Said GÜLDİBİ

ALTUN VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE KARARI

No.	Başvuru no.	Dava Adı	Dava Tarihi	Başvuran Doğum tarihi İkamet yeri Uyruğu	Temsilci
14.	28713/21	Erhan /Türkiye	27/05/2021	Demir ERHAN 1981 İstanbul Türk	Enes Malik KILIÇ
15.	29098/21	Tüfekçi /Türkiye	19/02/2021	Zafer TÜFEKÇİ 1977 Sakarya Türk	
16.	29508/21	Kılınç /Türkiye	03/06/2021	Zafer KILINÇ 1971 Yozgat Türk	
17.	32263/21	Keskin /Türkiye	17/06/2021	Ali KESKİN 1988 Ankara Türk	Kadir ÖZTÜRK (avukat değildir)
18.	36745/21	Mutlu /Türkiye	16/06/2021	Erol MUTLU 1971 Bursa Türk	
19.	48277/21	Çoğan /Türkiye	23/09/2021	Onur ÇOĞAN 1977 İstanbul Türk	İrem TATLİDEDE
20.	83/22	Erdinç /Türkiye	15/12/2021	Fazıl Ahmet ERDİNÇ 1990 Ankara Türk	Gizay DULKADİR

ALTUN VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE KARARI

No.	Başvuru no.	Dava Adı	Dava Tarihi	Başvuran Doğum tarihi İkamet yeri Uyruğu	Temsilci
21.	4326/22	Uysal /Türkiye	10/01/2022	Mehmet Ali UYSAL 1969 İstanbul Türk	Ayşegül UYSAL
22.	9478/22	Özkan /Türkiye	11/02/2022	Fevzi ÖZKAN 1990 İstanbul Türk	Numan ZEMHERİ
23.	9483/22	Özkan /Türkiye	11/02/2022	Emel ÖZKAN 1990 İstanbul Türk	Soner ERBAY